

YEM KAYNAĞI OLARAK ADI FİĞ + HUBUBAT HASILLARI

Şebnem AVCIOĞLU

Zir. Y. Müh.

Ege Bölge Ziraî Araştırma Enstitüsü

Entansif hayvancılıkta verimli ve kârlı çalışmanın temel öğelerinden birisinin kaliteli kaba ve yoğun yem kullanmak olduğu öteden beri bilinmektedir. Son yıllarda, Ege Bölgesinde de hızla gelişmekte olan hayvancılığın kaliteli yemlere büyük oran da gereksinme duyduğu dikkati çekmektedir. Bu amaçla çok yıllık tarla yembitkileri ekim alanlarının geliştirilmesine, ayrıca kimi tek yıllık yembitkilerinde pamuk-buğday ekim nöbetine katılmasına çalışılmaktadır. Bu bitkilerden en büyük önem taşıyanlardan birisi de adı fiğdir. Kısa süreli ekim nöbetinde en çok kullanılan adı fiğın bir özelliği arpa, yulaf, buğday gibi bitkilerle karışım halinde yetiştirilebilme olanağının bulunmasıdır. Bu yazıda adı fiğ+hububat karışımlarının tarımsal yararlarına ve hasıl yem olarak değerlendirilmesi olanaklarına değinilecektir.

Adı Fiğ+Hububat Hasıllarının Tarımsal Yararları : Uygun dönemlerde biçilen adı fiğ+hububat karışımları aşağıda görüldüğü gibi pek çok yararlar sağlamaktadır.

1— Hububat sürünücü karakterdeki fiğ bitkilerine destek olmakta, hasadı kolaylaştırmaktadır .

2— Yemin kimyasal kompozisyonunda protein/karbonhidrat dengesini sağlayarak özellikle silaj yapımına elverişli bir nitelik kazanmaktadır.

3— Karışık ekim, hububata oranla pahalı olan fiğ tohumluğunda artırım yapma olanağı sağlamaktadır.

4— Ekim yapılan tarlada ürün alma dönemi uzatılmış olmakta, ayrıca fiğın zayıflayıp çıkamadığı yerleri hububat doldurmaktadır.

5— Buğdaygiller vegagatif aksamaları ile biçimden sonra bir örtü tabakası meydana getirerek, adi fiğın kış zararlarından korunmasına yardım etmektedirler.

6— İyi bir karışım oluşturulduğunda karışımın verimi adi fiğe eşit olmakta veya tek başına yetiştirilen arpa ve yulafa oranla daha fazla ürün sağlanmaktadır.

7— Arpanın büyümesi, canlılığı ve protein kapsamı birlikte yaşadığı fiğden, azotla gübrelemeye eşit bir etki alacağı için artmaktadır.

9— Vejetasyonla sağlanan yoğun toprak örtüsü sayesinde erozyon tehlikesi ortadan kalkmaktadır.

10— Adı fiğ+hububat karışımları yabancı ot zararını da minimuma doğru azaltmaktadır.

11— Çiftlik hayvanları karışımı daha istekle yemektirler. Zira, karışım otu tek başına arpa veya yulaftan ya da fiğden daha lezzetli olmaktadır.

12— Karışık halde yetiştirilen yeşil yemler, yalnız başına hayvanlara verildiği zaman ortaya çıkan bazı hayvan sağlığı sorunları giderilebilmektedir.

13— Kurutma esnasında baklagillerde mekanik olarak ortaya çıkabilecek kayıp fazla olduğundan, bu durum buğdaygillerin varlığı ile büyük oranda azaltılmaktadır.

14— Gerek tohum elde etmek amacı ile, gerekse de yeşil ot elde etmek için yetiştirilen fiğın, yağışlı havalarda çürümesi önlenmektedir. Zira, fiğ hububata sarılıp yukarıya doğru yükselbildiği için oldukça iyi havalanabilmektedir.

Daha önce de değinildiği gibi adi fiğ, hububatla karıştırılarak, özellikle yemin protein kapsamının yükseltilmesine çalışılmaktadır. Hububat hasılları tek olarak yetiştirildikleri zaman çayır yemine eşdeğer bir özellik göstermektedirler. Bu nedenle bir hububat ve bir baklagil yembitkisinin karışık olarak yetiştirilmesi yem değerinin yükselmesini sağlamaktadır. Bu durum aşağıdaki cetvelde daha iyi izlenebilmektedir.

Yeşil Halde İken Hasıl Yemin Besin Maddeleri Kapsamı(%)

Bitkinin adı	Kuru madde	Ham kül	Organik madde	Ham protein	Ham yağ	Ham selüloz
Arpa (başakta)	28.0	2.7	25.3	2.4	0.9	6.8
Fiğ (çiçekten sonra)	27.0	3.0	24.5	5.8	1.1	6.5
Arpa + Fiğ (başaklanma)	24.0	2.5	21.5	2.8	0.9	5.8
Yulaf+fiğ (başaklanma öncesi)	13.0	1.5	11.6	2.0	0.7	3.0
Arpa+yulaf+fiğ (başaklanma öncesi)	19.1	1.7	17.4	2.1	0.7	4.5

Cetvelde de görüldüğü gibi karışımın yem değeri adi fiğinkinden düşük olmakta ancak tek arpaya oranla daha elverişli bulunmaktadır. Karışımların diğer tarımsal yararlarını dikkate alarak bu durumun fazlaca önemli olmadığı düşünülmelidir.

Ege Bölgesinde Adi Fiğ+Hububat Hasıllarından Yararlanma Olanakları :

Bölgemizde çok değerli bir kaliteli kaba yem kaynağını oluşturan ve henüz yaygınlaşmamış bulunan adi fiğ+hububat karışımlarının ekim nöbetine alınması veya meyve, zeytin ağaçlarının altında, alt bitki olarak yetiştirilmesi olanağı bulunmaktadır. Özellikle pamuk-buğday ekim nöbetinde Kasım-Aralık-Ocak-Şubat-Mart aylarında boş kalan ekim alanlarının bu yoldan üretime katılması büyük yararlar sağlayacaktır.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan birçok araştırmada karışımın % 50 adi fiğ+% 50 arpa şeklinde olmasının ve % 25 çiçeklenme devresinde biçilmesinin en fazla kuru ot sağladığı saptanmıştır. Bu nedenle dekara 7.5 kg. arpa ve 5 kg. Adi fiğ şeklinde yapılacak karışık ekimlerin en iyi sonuç vereceği anlaşılmaktadır.

Karışımlardan, % 10-25 çiçeklenme devresinde yapılacak biçimler sonucu elde olunan otun, silaj olarak değerlendirilmesi olanakları da bulunmaktadır.

Bazı yabancı ülkelerde karışımlar otlatılarak da değerlendirilebilmektedir. Bunun için de kısa süreli geçici mer'alar oluşturulmaktadır.